YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
23 päivänä tammikuuta 1975 *

Asiassa 31/74,

jonka Pretore di Roma (kahdeksas rikosasiain jaosto) on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa, jossa vastaajana on

Filippo Galli,

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 2 ja 3 artiklan, 5 artiklan toisen kohdan, 30 artiklan, 39 artiklan 1 kohdan ja 40 artiklan 3 kohdan määräysten sekä 13.6.1967 annetun neuvoston asetuksen N:o 120/67/ETY (EYVL, s. 2269) ja 22.9.1966 annetun neuvoston asetuksen N:o 136/66/ETY (EYVL, s. 3025) säännösten tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti R. Lecourt, jaostojen puheenjohtajat J. Mertens de Wilmars (esittelevä tuomari) ja A. J. Mackenzie Stuart sekä tuomarit A. M. Donner, R. Monaco, P. Pescatore ja H. Kutscher,

julkisasiamies: J.-P. Warner,
kirjaaja: A. Van Houtte,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

tuomion

1 Pretore di Roma on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 26.4.1974 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 13.5.1974, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla useita ennakkoratkaisukysymyksiä perustamissopimuksen 2 ja 3 artiklan, 5 artiklan toisen kohdan, 30 artiklan, 39 artiklan 1 kohdan ja 40 artiklan 3 kohdan määräysten sekä vilja-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 13 päivänä kesäkuuta 1967 annetun neuvoston asetuksen N:o 120/67/ETY (EYVL, s. 2269) ja rasva-alan yhteisestä markkinajärjestelystä 22 päivänä syyskuuta 1966 annetun neuvoston asetuksen N:o 136/66/ETY (EYVL, s. 3025) säännösten tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty rikosasiassa, jossa taloudellista toimijaa syytetään suuryritysten tuottamien tai jakelemien tavaroiden hintasäännöistä 24.7.1973 annetun Italian valtuusasetuksen nro 425 (Gazzetta Ufficiale, nro 189, 24.7.1973) säännösten rikkomisesta tämän myydessä viljaa ja öljysiemenistä uuttamalla tuotettua jauhoa.

3 Kyseisessä valtuusasetuksessa velvoitettiin painon tai tilavuuden mukaan taikka kappalemitalla myytäviä tavaroita tuottavat tai jakelevat kaupalliset yritykset, joiden liikevaihto oli vuoden 1973 ensimmäisen puoliskon aikana ollut suurempi kuin viisi miljardia Italian liiraa, toimittamaan hinnasto, jota oli mahdollista muuttaa vasta 60 vuorokauden kuluttua asian antamisesta tiedoksi toimivaltaisille viranomaisille, elleivät nämä olleet kyseisessä määräajassa vastustaneet muutosta.

4 Kansallinen tuomioistuin toteaa mainitun valtuusasetuksen vastaisesti myytyjen tuotteiden olleen viljaa, johon sovelletaan asetusta N:o 120/67/ETY, sekä öljysiemenistä uuttamalla tuotettua jauhoa, johon sovelletaan asetusta N:o 136/66/ETY.

Kyseisen tuomioistuimen olisi voitava esitettyihin kysymyksiin annettavan vastauksen perusteella päättää, ovatko valtuusasetuksen nro 425 mainittuja tuotteita koskevat säännökset yhteensopivia perustamissopimuksen sekä asetusten N:o 120/67/ETY ja N:o 136/66/ETY kanssa.

5 Neljän ensimmäisen kysymyksen (a, b, c ja d), jotka liittyvät asetusten N:o 120/67/ETY ja N:o 136/66/ETY soveltamisalalla noudatettavaan hintajärjestelmään, tarkoituksena on pääasiallisesti selvittää, voiko yhteisen markkinajärjestelyn yhteydessä perustettu yhteisön hintajärjestelmä estää kansallisen hintojen sääntelyn ja jos voi, miltä osin tämä on mahdollista.

6 Samassa tarkoituksessa kysytään edelleen perustamissopimuksen 2, 3 ja 5 artiklaan viitaten, kuuluvatko tavaroiden vapaata liikkuvuutta yhteismarkkinoilla koskeva periaate ja kielto, joka koskee kansallisten markkinoiden eristämistä siten, että yhtenäismarkkinoiden toteutuminen estyy, niihin yhteisön oikeusjärjestyksen perusperiaatteisiin, jotka tuottavat yksityisille oikeussubjekteille sellaisia subjektiivisia oikeuksia, joita kansallisten tuomioistuinten on suojeltava jäsenvaltioiden loukatessa kyseisiä oikeuksia (kysymys e).

7 Vastaava kysymys esitetään myös perustamissopimuksen 30 artiklan osalta, jossa kielletään tuonnin määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet (kysymys f, 4).

8 Osana yhteistä maatalouspolitiikkaa annetun viljaa koskevan asetuksen N:o 120/67/ETY tarkoituksena on ETY:n perustamissopimuksen 40 artiklassa tarkoitetun yhteisen markkinajärjestelyn perustaminen.

Kyseisen yhteisen markkinajärjestelyn tarkoituksena on, kuten asetuksen N:o 120/67/ETY johdanto-osassa toistuvasti tähdennetään, yhteisen hallinnon alaisten viljan "yhtenäismarkkinoiden" toteuttaminen yhteisössä.

9 Tällaisen markkinoiden yhtenäisyyden saavuttamiseksi asetuksessa perustetaan aineellisten sääntöjen ja toimivaltasääntöjen kokonaisuudesta koostuva järjestelmä, johon sisältyy myös sellainen organisaatio, joka mahdollistaa kaikkien ennakoitavissa olevien tilanteiden hallinnan.

10 Keskeisellä sijalla tässä järjestelmässä on asetuksen 1 artiklassa säädetty "hintajärjestelmä", jota sovelletaan 2 artiklan 3 kohdan mukaisesti tuotanto- ja tukkukauppaportaassa.

11 Tämän hintajärjestelmän tarkoituksena on mahdollistaa yhteisön sisäisen kaupan täydellinen vapaus ja säännellä ulkomaankauppaa vastaavasti, siten kuin molempien osalta on yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteiden mukaista.

12 Sisäisen kaupan vapauden takaamiseksi asetukseen sisältyy säännöskokonaisuus, jonka tarkoituksena on poistaa sekä vapaan liikkuvuuden esteet että kaikki sellaiset yhteisön sisäisen kaupan vääristymät, joita voi aiheutua jäsenvaltioiden muusta kuin kyseisessä asetuksessa säädetystä puuttumisesta markkinoiden toimintaan.

13 Tätä tavoitetta tähdennetään johdanto-osan viidennessätoista perustelukappaleessa, jonka mukaan "vilja-alan yhtenäismarkkinoiden toteuttaminen edellyttää kaikkien kyseisten tavaroiden vapaan liikkuvuuden esteiden poistamista yhteisön sisärajoilta", samoin kuin kuudennessatoista perustelukappaleessa, jonka mukaan "tiettyjen tukien myöntäminen vaarantaa yhteisten hintojen järjestelmään perustuvien yhtenäismarkkinoiden toteutumisen".

14 Aiheelliset säännökset tätä tarkoitusta varten annetaan saman asetuksen 21 ja 22 artiklassa.

Näiden artiklojen tarkoituksena on perustamissopimuksen 2 ja 3 artiklan (erityisesti a, d ja f kohdan) sekä 9 ja 30 artiklan määräysten, joiden tavoitteena on yhtenäismarkkinoiden toteuttaminen poistamalla kaikki tavaroiden vapaan liikkuvuuden esteet, täytäntöönpano kyseisellä markkina-alalla.

15 Kyseinen järjestelmä estää kaiken yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti, tosiasiallisesti taikka mahdollisesti rajoittavan kansallisen sääntelyn.

Asetuksen kanssa ovat yhteensopimattomia näin ollen erityisesti hintajärjestelmän osalta kaikki sellaiset kansalliset säännökset, joilla on sovellettavien yhteisön säännösten ja määräysten mukaista hinnanmuodostusta vääristävä vaikutus.

16 Kyseisen alan yhteisen markkinajärjestelyn toimintaa koskevien aineellisten säännösten lisäksi asetukseen N:o 120/67/ETY sisältyy sellainen organisaatio, joka on suunniteltu mahdollistamaan yhteisölle ja jäsenvaltioille kaiken tyyppisten häiriöiden hallinta.

17 Tältä osin on ensiksikin aiheellista tähdentää, että maataloustuotteiden toimittaminen kuluttajille kohtuullisiin hintoihin kuuluu perustamissopimuksen 39 artiklan 1 kohdassa määrättyihin tavoitteisiin.

18 Niinpä asetuksen 19 ja 20 artiklassa säädetään erityisesti tämän mahdollistamiseksi neuvoston valtuuttamisesta toteuttamaan kaikki aiheelliset toimenpiteet, jos yhteisön markkinat ovat häiriintyneet tai uhkaavat häiriintyä sellaisten maailmanmarkkinoilla tapahtuvien hinnannousujen seurauksena, jotka voivat vaarantaa asetuksella perustetun hintajärjestelmän tavanomaisen toiminnan.

19 Asetuksen 20 artiklassa täsmennetään sellaisia yhteisiä toimia koskevat yksityiskohtaiset säännöt, joihin sekä neuvosto ja komissio että jäsenvaltiot osallistuvat tiettyjen vakavien häiriöiden sattuessa.

20 Neuvostolle ja komissiolle kuuluvan toimivallan lisäksi asetuksessa säädetään komissiolle perustamissopimuksen nojalla annettavasta yleisestä valvontaan ja aloitteentekoon liittyvästä tehtävästä.

21 Tässä yhteydessä on aiheellista kiinnittää edelleen huomiota asetuksen 25 artiklassa perustetun hallintokomitean tehtävään elimenä, jota on kuultava jatkuvasti kyseisen markkina-alan hallintoon liittyvissä kysymyksissä.

Asetuksen 27 artiklan mukaisesti hallintokomitea voi sille erityisesti annettujen tehtävien lisäksi tarkastella myös kaikkia muita kysymyksiä, jotka sen puheenjohtaja saattaa sen käsiteltäviksi joko omasta aloitteestaan tai jonkin jäsenvaltion edustajan pyynnöstä.

22 Edellä esitetystä ilmenee, että asetuksessa N:o 120/67/ETY perustetun organisaation mukaisesti jokaisella jäsenvaltiolla on mahdollisuus yhdessä yhteisön toimielinten kanssa tehdä mahdollisimman pikaisesti aiheelliset aloitteet, jos asetuksella perustettujen hintajärjestelmien tavanomainen toiminta ei mahdollista kyseisen jäsenvaltion omalla alueella hintakehityksessä todettujen haitallisten suuntausten hallintaa.

23 Jäsenvaltio ei voi perustella yksipuolista puuttumistaan kyseisen alan hintakehitykseen perustamissopimuksen 103 artiklan suhdannepolitiikkaa koskevilla määräyksillä.

24 Jäsenvaltioiden suhdannepolitiikkaan liittyvä perustamissopimuksen 103 artikla ei tosiasiallisesti koske aloja, jotka ovat jo muodostuneet yhteisiksi kuten maatalouden markkinajärjestely.

25 Seuraavaksi on aiheellista tarkastella sitä, voidaanko edellä esitettyjä näkökohtia soveltaa myös rasva-alan markkinoihin, joita asetus N:o 136/66/ETY koskee.

26 Myös tällä asetuksella perustetaan yhteinen markkinajärjestely, jonka perustana on sekä kyseisten tuotteiden markkinoiden yhtenäisyys, joka saavutetaan poistamalla tavaroiden vapaan liikkuvuuden esteet, että markkinoiden yhteinen hallinto.

Kyseisen yhteisen järjestelyn erityispiirteenä on, että herkimmille tuotannonaloille kuten oliiviöljyalalle perustetaan hintajärjestelmä samalla, kun muiden asetuksen soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden osalta asetuksessa säädetään ainoastaan kolmansien valtioiden kanssa käytävän kaupan tullisuojasta ja mahdollisuudesta toteuttaa suojatoimenpiteitä, jos markkinoilla on häiriöitä.

27 Vaikka hinnanmuodostukseen vaikuttaviksi tarkoitettujen kansallisten toimenpiteiden yhteensopimattomuus voi olla erityisen ilmeinen silloin, kun markkinajärjestelyyn sisältyy hinnanmuodostusta koskeva yhteisön järjestelmä, on kuitenkin niin, että jo perustamissopimuksen 40 artiklan 2 kohdan c alakohdassa tarkoitetun yhteisen markkinajärjestelyn pelkällä olemassaololla on sellainen vaikutus, että se estää yhteisön sisäistä kauppaa mahdollisesti rajoittavien jäsenvaltioiden yksipuolisten toimenpiteiden ulottamisen kyseiselle alalle.

28 Lisäksi nimenomaan neuvostolla on asetuksen 36 artiklan mukaan tarvittava toimivalta antaa säännöksiä yhteisen järjestelyn muuttamiseksi tai siitä poikkeamiseksi sen mukaan, millaiset "erityiset edellytykset" kunkin tuotteen osalta milloinkin vallitsevat.

29 On aiheellista päätellä, että sellaisilla aloilla, joilla yhteinen markkinajärjestely on toteutettu, jäsenvaltiot eivät enää saa puuttua yhteisen järjestelyn mukaiseen hinnanmuodostusjärjestelmään yksipuolisesti annetuin kansallisin säännöksin etenkään, jos kyseinen järjestely perustuu yhteiseen hintajärjestelmään.

30 Edellä esitetystä ilmenee, että kansallinen järjestelmä, jolla on yhteisessä markkinajärjestelyssä määrättyä hinnanmuodostusta muuttava vaikutus siltä osin, että hintoja jäädytetään ja niille vaaditaan hallintoviranomaisen lupa, on yhteensopimaton sekä kyseisten asetusten että perustamissopimuksen 5 artiklan toisen kohdan yleisen määräyksen kanssa, jonka mukaan jäsenvaltiot pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka "ovat omiaan vaarantamaan" perustamissopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

31 Koska toimivalta antaa aiheelliset säännökset hintojen nousun hallitsemiseksi kyseisillä markkinoilla kuuluu yhteisön toimielimille, ei yksityisiä oikeussubjekteja, joita yhteisön asetukset koskevat, voida velvoittaa noudattamaan jäsenvaltioiden kyseisellä alalla mahdollisesti toteuttamia yksipuolisia toimenpiteitä.

32 Ainoa yhteisön oikeuden kanssa yhteensopiva keino, jota jäsenvaltioiden on mahdollista käyttää hintojen nousun ehkäisemiseen tähtäävässä kansallisessa lainsäädännössä tarkoitettujen tavoitteiden saavuttamiseksi alalla, jolla yhteinen markkinajärjestely on toteutettu, on aiheellisten aloitteiden tekeminen yhteisön tasolla, jotta toimivaltainen yhteisön viranomainen ottaisi käyttöön asetuksilla N:o 120/67/ETY ja N:o 136/66/ETY järjesteltyjen yhtenäismarkkinoiden vaatimusten mukaisia toimenpiteitä tai antaisi niihin luvan.

33 Näillä asetuksilla varmistetaan siten, että oikeusvaikutus yksityisiin oikeussubjekteihin nähden on välitön, tavaroiden vapaa liikkuvuus kyseisillä markkina-aloilla, erityisesti poistamalla määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet.

34 On kuitenkin aiheellista täsmentää, että asetuksilla N:o 120/67/ETY ja N:o 136/66/ETY käyttöön otettua hintajärjestelmää sovelletaan yksinomaan tuotanto- ja tukkukauppaportaassa, joten kyseisillä säännöksillä ei ole mitään vaikutusta – sanotun kuitenkaan rajoittamatta perustamissopimuksen muiden määräysten soveltamista – jäsenvaltioiden toimivaltaan toteuttaa hinnanmuodostusta koskevia aiheellisia toimenpiteitä vähittäiskauppa- ja kuluttajaportaassa, ellei näillä toimenpiteillä vaaranneta kyseisen yhteisen markkinajärjestelyn tavoitteita tai toimintaa.

35 Lopuksi kysytään, onko jäsenvaltioilla ETY:n perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan ja 5 artiklan määräysten mukaan, jos niitä tarkastellaan yhdessä asetusten N:o 120/67/ETY ja N:o 136/66/ETY säännösten kanssa, lupa antaa sellaisia hintavalvontaa koskevia säännöksiä, joilla on yhteisön tuottajia tai kuluttajia syrjivä vaikutus.

36 Perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdan toisessa alakohdassa vahvistetaan säännöt, joita yhteisessä markkinajärjestelyssä on noudatettava.

Näin ollen näillä aloilla, joilla yhteisölle on varattu yksinomainen toimivalta antaa säädöksiä, annettujen kansallisten säännösten arviointia koskeva kysymys on esillä olevassa asiassa tarkoitukseton, sanotun kuitenkaan rajoittamatta mahdollisuutta soveltaa kyseistä määräystä vastaavasti sellaisiin kansallisiin järjestelyihin, joita voi perustamissopimuksen mukaisesti olla edelleen voimassa tietyillä aloilla.

Oikeudenkäyntikulut

37 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Italian tasavallan hallitukselle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

Asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe Pretore di Romassa vireillä olevan rikosasian käsittelyssä, minkä vuoksi kyseisen kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Pretore di Roman 26.4.1974 tekemällään päätöksellä sille esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Sellaisilla aloilla, joilla yhteinen markkinajärjestely on toteutettu, jäsenvaltiot eivät enää saa puuttua yhteisen järjestelyn mukaiseen hinnanmuodostusjärjestelmään yksipuolisesti annetuin kansallisin säännöksin etenkään, jos kyseinen järjestely perustuu yhteiseen hintajärjestelmään.**

2) **Vilja-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 120/67/ETY ja rasva-alan yhteisestä markkinajärjestelystä annetun asetuksen N:o 136/66/ETY kanssa yhteensopimaton on sellainen kansallinen järjestelmä, jolla on kyseisissä yhteisissä markkinajärjestelyissä määrättyä hinnanmuodostusta muuttava vaikutus siltä osin, että hintoja jäädytetään ja niille vaaditaan hallintoviranomaisen lupa.**

3) **Asetuksilla N:o 120/67/ETY ja N:o 136/66/ETY varmistetaan siten, että oikeusvaikutus yksityisiin oikeussubjekteihin nähden on välitön, tavaroiden vapaa liikkuvuus kyseisillä markkina-aloilla, erityisesti poistamalla määrälliset rajoitukset ja kaikki vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet.**

Lecourt Mertens de Wilmars Mackenzie Stuart

Donner Monaco Pescatore Kutscher

Julistettiin Luxemburgissa 23 päivänä tammikuuta 1975.

A. Van Houtte
kirjaaja

R. Lecourt
presidentti